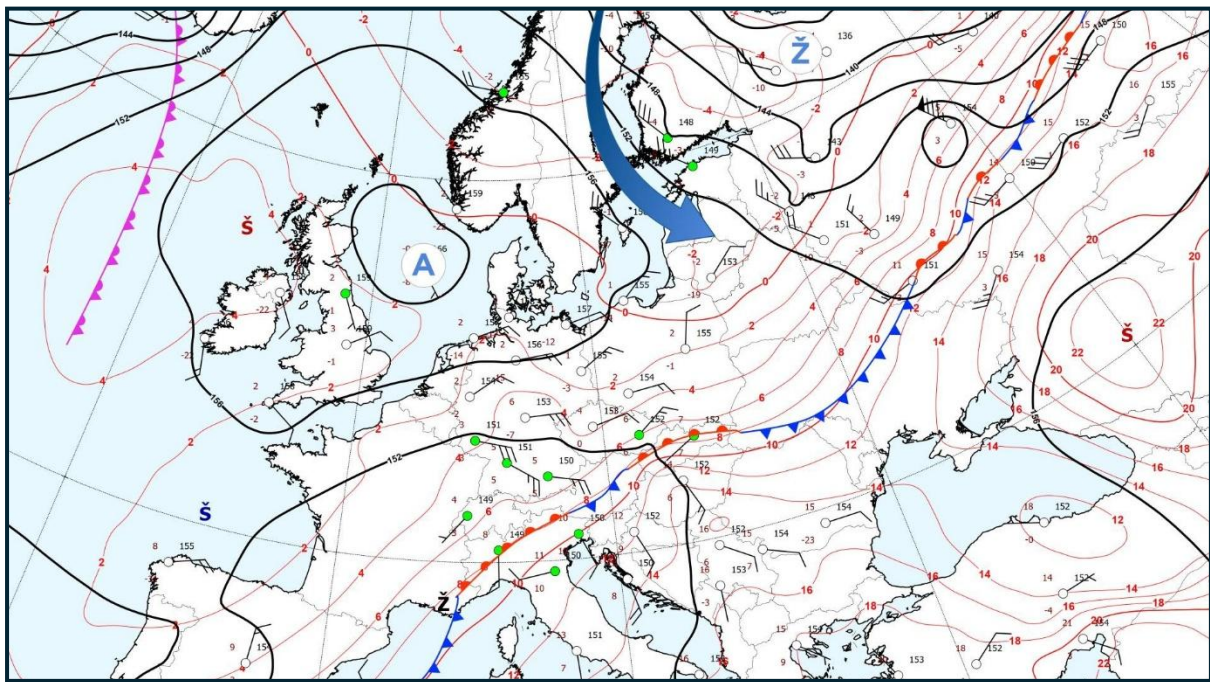

19. Šalna aktyviosios augalų vegetacijos laikotarpiu rugsėjo 24–29 d.

Po labai šiltų pirmų dviejų rugsėjo dešimtadienių trečiojo dešimtadienio pradžioje Lietuvoje dar tęsėsi vasariška šiluma – rugsėjo 21 d. aukščiausia oro temperatūra siekė 22–28 °C, Druskininkuose šoktelėjo net iki 29,1 °C, ir buvo pagerintas tos paros temperatūros rekordas. Nuo šios dienos orai staigiai atvėso: pirmiausia pajūryje ir vakarinėje šalies dalyje, kur rugsėjo 22 d. temperatūra tepakilo iki 13–16 °C, ir tik vietomis šalies pietiniuose bei rytiniuose rajonuose laikėsi 17–19 °C. Rugsėjo 23 d. jau visoje Lietuvoje termometrai rodė tik 15–17 °C. Apie šaltesnės oro masės įsiskverbimą bylojo ne tik atsisukę šiauriniai vėjai, bet ir trumpą lietų lydinčios perkūnijos bei vietomis iškritusi smulki kruša.

Tokios orų permainas nulėmė virš Šiaurės jūros susidaręs ir per Skandinaviją keliavęs anticiklonas, kuris atvėrė kelią arktiniam orui skverbtis tolyn į pietus, Baltijos šalių link. Jo rytiniu pakraščiu įsiveržusi skaidri ir sausa oro masė atšaldė ne tik dirvos paviršių, bet ir priežeminį oro sluoksnį iki neigiamos temperatūros.

Terminis laukas 850 hPa geopotenciniame aukštyje rugsėjo 24 d. 3 val.

Rugsėjo 24-os naktį žemiausia oro temperatūra nukrito iki 1–7 °C, Ventėje 9 °C, tačiau 4 AMS ir 1 LŽŪKTS oro temperatūra buvo neigiama, tarp -0,1...-0,8 °C. Tuo metu 5 cm aukštyje virš žemės paviršiaus šalnos stebėtos 28 AMS ir 6 VMS, kur atšalo iki -0,1...-4,2 °C. Vėliau naktys vėso vis labiau: rugsėjo 25-os naktį ore šalnos fiksuotos 8 AMS ir 10 LŽŪKTS ir žemiausia buvo nukritusi Varėnos AMS, iki -1,5 °C. Tą naktį 5 cm aukštyje jau šalnos stebėtos 42 AMS (žemiausia vėl fiksuota Varėnos AMS, -4,2 °C) bei 7 VMS. Šalčiausia šio

laikotarpio naktis buvo rugsėjo 26 d.: ore šalna registruota 13 AMS (Varėnoje net $-2,2^{\circ}\text{C}$) bei 12 LŽŪKTS, o prie žemės paviršiaus šalna fiksuota 26 AMS (Varėnoje iki $-5,5^{\circ}\text{C}$) ir 6 VMS. Nemažai šalnų buvo ir rugsėjo 27-os naktį: ore 4 AMS (vėl šalčiausia buvo Varėnoje, $-1,1^{\circ}\text{C}$) ir 1 LŽŪKTS, prie žemės – 16 AMS (Varėnos AMS $-3,5^{\circ}\text{C}$) ir 1 VMS. Rugsėjo 28–29 d. naktimis oras neatšalo iki neigiamos temperatūros, tačiau prie žemės rugsėjo 28 d. 4 AMS (Varėnoje $-2,2^{\circ}\text{C}$) bei 1 VMS, o rugsėjo 29 d. 14 AMS (šįkart žemiausia išmatuota Anykščių AMS, $-3,6^{\circ}\text{C}$) ir 6 VMS fiksavo šalnas. Nuo šios dienos šalyje debesuotumas po truputį didėjo ir šalnų apimama teritorija traukėsi. Nagrinėjamu periodu vėsios buvo ir dienos: dažnai aukščiausia oro temperatūra nepakildavo aukščiau $12\text{--}16^{\circ}\text{C}$, tik vietomis Aukštaitijoje ji šoktelėjo iki $17\text{--}19^{\circ}\text{C}$.

Rugsėjo 29 d., vidutinei paros oro temperatūrai nukritus $<10^{\circ}\text{C}$, didesnėje šalies dalyje baigėsi aktyvioji augalų vegetacija, todėl stichinių šalnų rodiklį pakeitė pavojingos šalnos. Visgi laikotarpis su šalnomis dar tęsėsi iki spalio 3 d., kol šiaurinių srautų nepakeitė nuo Atlanto sustiprėjusi pietvakarių, vakarų pernaša – atslinkusi oro masė buvo gerokai šiltesnė ir drėgnesnė.